پښتو متلونه

Ketabton.com

۱۳۹۴

ډیزاین: الحاج سلیمه شاه عابد ښتمان سویډن

لیکنه اوټولوونه :
الحاج امین الدین «سعیدی – سعید افغانی »
د افغان استراتیژیکو څیړنیز مرکز او
د حق د لاری کلتوری ټولنی مدیر مسؤل – جرمني

www.masjed.se

(c) ketabton.com: The Digital Library

پښتو متلونه

بسم الله الرحمن الرحيم

څو لنډې خبرې :

اولسی ادب د اولسونو معنوي پانگه ده ، دغه په زړه پورې فکری تولنیزه پانگه د
زمانی په اوږدو کی دټولنیز ژوند په خوره لمن کی دسترو ملی ارزښتونو په توگه تومنه
اخلی .
انسان ټولنیز موجود دی دټولنیز ژوندله لوړو او ژورو ارزښتونو ډک بهیر په ډاگه
ښی چی که انسان ټولنه جوړه وی همدا انسانی ټولنه بیا پر خپل وار د
انسان دشخصیت په جوړ ولو او لو رو ټاکلو کی ټاکلی بر خه لری . داولسی ادب په
تلپاتی بڼ کی متلونه ځانگړی ځای لری . متلونه هغه لنډی خو له معنی ډکی
جملی دی چی هر یوه یی ځانته وزن ، خوند او انسان جوړونکی او لوری
ورکونکی ارزښت لری . متل دپیر یو ژوند تجروبو پر بنسټ دفکر او پوهی حکمت
بڼه ده .دغه لنډ خو په معنی کی پاخه او رسیدلی احکام دزمانی په تیریدو کی نه یو
ازی خپل خوند او رنگ نه بایلی او دژوند پانی ئی خزان نه وهی بلکی پخیدو سره
سم لا پسی پخیږی ځکه داد خلکو له زړو رواتی هغه خبری دی چی
مخامخ دخلکو زړونه لاره باسی . دی څو متلونه ته وگوری .
نا پوه دومره بر بل نه کوی لکه پر ځان .
پردی کټ تر نیمو شپو وی ،
په اور چی لو بیږی نو سوزیږی،
تر څو رښتیا راځی درواغو به کلی وران کړی وی .
پردی خواره یا پور دی یا پیغور .
غره په غره نه ورځی خو سړی په سړی ورځی .
همداوس خپل په وینو او اوښکو لړلی هیواد خوررورو هیوادوالوته وگوری همدا
اوس ورته په سلگونونور پښتو متلونه هر یو دژوندانه لوی لوست دی . ولی دبد
مرغی پدی تیاره کنده کی ولویدو ؟مگر همداوس نا پو هی ، دپردو په کټ ناستی ،
دروغواو له لور سر لوبو او ځانځانی ورکی ته ونه لیږدولو ؟
ارواښاد بهاوالدین مجروح دځانځانی ښامار (اژدهای خودی) په منظوم اثر کی ددغه
تور طاعون ریشی په فکری فلسفی بڼه را وڅیړلی دهغه وتلی اثر انسانی حکمی
پایله همدا وه چی « غره په غره نه ورځی خو انسان په انسان ورځی » دغه
انسانی حکم دپیری مال دی او پیری پیری په خپل قوت پایی ، نن چی افغان
اولس دنړیوالو او سیمه ییزولو بو لاس ترلی قربانی شو اوخپلو نا پوهیو،
ځانځانیو او ځان وژونو په گوټ گوټ کی خورور کړ ، او ستری فکری ، هنری
اوادبی ملی پانگی یی یا د اور لمبو کی وسوی یا دبوسو په بیه د لیلام بازار
ته وړاندی شوی ، پدی اورکی خزانی ډیره لړه برخه هم څوک راټولولی او خوندی
ساتلی شی دابه ددیر لوی ارزښت لرونکی کار وی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

پښتو متلونه

دپښتو متلونه راټولول او داولسی ادب دیوی درنی برخی په توګه دهغو ژوندی ساتل له ملی فرهنګ او شتنمی سره د ژوری مینی درلودلو معنی لری .
داسمه ده چی پښتو متلونه پخوا څو څو ځله په لویو لویو ټوکونوکی راټول اوچاپ شویدی خو نن زمونږ زیات شمیر وطنوال له داسی حالاتو سره مخامخ دی چی هغو لویو مجموعو ته یی لاس نه رسی همدا کوچنی درسونه هم لوي ارزښتونه دی .
دامیر حبیب الله دامارت په دوره کی اروابناد غلام محی الدین افغان د هغه وخت دملی خپرونی«سراج الا خبار» په ګڼو کی دلومړی ځل لپاره له پښتنی فو لکلورڅخه مشهور متلونه را ټول او چاپ کړل دغه کار هغه وخت داولسی ادب دمینه والو ډیره ژوره تنده ماته کړه .
باور لرم چی ددرانه وررور «امین الدین سعیدی » دپښتو متلونه دغه راټولو شوی کوچنی خوله ستر ارزښت ډکه مجموعه به لږ تر لږه دغربت او مهاجرت په دنیا کی ددیر و مینه والو تنده ماته او دښتنو اولسی ادب دمتلونو ستر بڼ دغه ښکلی څانګه به ددیرو افغانی مهاجرو کورنیو دکوررونو زینت شی .
دافغانستان دټولو وررونو اولو سونو دملی فرهنګ او دهیواد دادبی او هنری شتمنیو دخوندی ساتلو او ودی په هیله .

شاه محمد« حصین »
کلن – جرمنی ۱۹۹۶ کال

(c) ketabton.com: The Digital Library

پښتو متلونه

اول سلام پسی کلام .
اول ځان پسی جهان.
امانت ځمکه هم نه خیانتوي.
انسان تر کاڼی کلک تر ګل نازک دي .
اوبه په ډانګ نه بیلیږی.
اوبه چې تر سره شی څه یوه نیزه څهٔ دوه نیزه .
اوبه له سره خړی دی .
اوبه به تیری شی کاڼی پاتی کیږی .
اورته خپل او پردی یودی.
اوسپنه پر اوسپنه ماتیږی.
اوسپنه چې څومره ټکول کیږی هومره کلکیږی.
اوښ په بډه نه وهل کیږی.
اوښ ته ویل غاړه دي کږه ده ویل کوم ځای می سم دی .
اول زده کړه بیا کوژده کړه .
انتظار له وژلو زیات دی.
آسمان چې څومره غریږی هومره نه وریږی.
اور ته راغلي دکور میرمن شوی !
اورته چې نږدی کیږی خامخا سوزیږ ی.
اصیل ته اشارت کم اصل ته کوتک .
آزمویلی سړنه آزمویی .
آسونه ئی نعلول چنګښو هم پښی پورته ونیوی .
اوبه خړی ماهی نسی .
اختر پټ میره ندی .
ابی مړه تپه شکیدلی.
باد چې پاسنی وی باران یی ګرندی وی .
مار چې هر څومره خوار شی بیا هم ځنګښی نه خوری .
ببنته په لک حساب په کلک .
بد بوتی بلا نه وهی .
بد به دی په زړه لرم سلام به دی خوله .
بد تربور په بده ورځ پکار یږی.
بی دوله مه ګډیږه .
بلاوه وه خو برکت ئی نه و .
پی ګودره مه ګډیږه .
بل ته چې ګوته نیسی، ځانته دری کوتی نیول کیږی .
بی عقل دومره پر بل نه کوی لکه په ځان .
بیکاری هسی بلا ده هم ددین هم ددنیا ده .
بد زوي نه زوی .
بیره دشیطان کار دی.
بد بوتی بلا نه وهی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

پښتو متلونه

په دوه بیړ یو پښې مه ږده .
پوره ! ورک دی کړل دوه کوره .
پر پچه وخوت کشمیر یی ولید .
پر دی خواره یا پور دی یا پیغور .
پردی کټ تر نیمو شپو دی .
پر ښو تلوار او پر بدی وتاءمل .
پر می که مړ می که .
پښې هلته ځی چې زړه ځی .
پلار ګټلی زوی ته آسانه .
پور چي ځنډيني شی خوړنی شی.
پر پردی کور سل میلمانه هیڅ دي .
پخپله خر نه لری دبل به آس خاندی .
په ډیرو ړوندو کی یو سترګی پا چا وی .
په شرم هغه شر میږی چې پری یو هیږی .
په درنو دروند په سپکو سپک .
په یو ځپیره دوه مخونه خوږ یږی .
په یو ګل نه پسرلی کیږی .
په یوه موزه کی دوی پښې نا ځایږی .
پشی خو به له اوړو جوړه کړو خو میو به څوک وکړی .
په کور کی کلی نشی .
پوردی وی په ورور دی وی .
تر پردی ګلالی زوی خپله بدرنګه لور ښه ده .
تر پراته زمری ګرځنده ګیدړه ښه ده .
تر څو چې ربښتیا راځی درواغو به کلی وران کړی وی .
توری به لا لا وهی مری به عبد الله وهی .
تر تیاری برخی مه تیر یږی .
ترکانی دبیزو کار نه ده.
جامه چې دپور شی په ځان اور شی .
چې جنګ سوړشو میری تود شو .
چې نه دی وه سیالی مه کور کړه مه کالی .
خپل ګور هر چاته تنک ښکاری .
خر به خند اه نه یو هیږی .
خپل عمل د لاری مل دی .
خپله خوله دی هم کلا ده هم بلا .
خپل ګریوان دبل لاس ته مه ورکوه .
څوک ځان غواړی څوک جهان .
څه چې په ګتوه کی وی په څمڅی کی را پورته کیږی .
څه ژرنده پڅه څه غنم لانده .
څو ګړی ږیره د چری لا یقه ده .
چا به کلی نه پر یښود وی اس می دملک کره وتړی .
چاره که دسرو ده هسی نه چې دځیګر دمندو ده .
چې اختر تیر شی نکریزی په دیوال وتپه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

پښتو متلونه

چې باد نه وي ونې نه ښوري .
چې بد کوې بد به مومې .
چې بد ګرځې بد به پرځې .
چې غواړې په هغو واوړې .
چې او ګره سرېږي ميلمانه ډېرېږي.
چې زه او ته راځې نو څه دي دقاضې .
چې باغ پوخ شي باغون کوږشي .
چې سرې زړېږي حرص زياتېږي .
چې ډب نه وي ادب نه وي .
چې موږشي سوږ شي .
چې دښمن په پاتو مرې په زهرويي مه وژنه .
ددرواغو مزل لنډ وي .
دا وړي نه شړي ګيږي .
دلمدو ختو لړ اوبه حاجت وي .
ډيرى لاړى لږ ولاړې .
دزور او به په څلې خيژي .
دمير چې مرګ راشي وزرونه وکړي .
دملک مخې او د قاطر شاته مه زه .
دمرورو برخه تا لاوي .
دحجر ا غم به کورته راوړم دکور غم به چيرته يو سم .
دسوال مرې له ستونې نه تيرېږي .
دو هندوانې په يو لاس کې نه نيول کيږي .
دړ انده له نيولو او د کاڼه له وهلو د خدی ساته .
دو يک هغه هم سره ورک .
دريا ب په لوټه نه خړيږي .
دزرو قدر په زرګر وي .
دزړه زړه ته لار وي .
دزمر کور بې هډو کو نه وي .
د زورورو وهل او د کمزورې کنځل .
دسپو له خوارې ګيدړان پر بامو لوبې کوي .
دسوال په اوبو ژرنده نه ګرځې .
دښار دروازې تړل کيږي دخلکو خولې نه .
دظلم عمر لنډ وي .
د غريب غاښ په حلوا کې وځې .
دغريب ملا په آذان څو ک روژه نا ماتوی .
دغنمو له برکته اغزی هم او به کيږي .
دکبر کاسه نسکوره ده .
د ګو نګې ځوي ژبه خپله مور ښه پو هيږي .
دګيدړ تر نازه د زمرې داړل ښه دي .
د لو ګرې لو ته زړه نه کيږي لور په لو ته تيروې .
دټولو نيمه، نيمه د انا شوه يو نيمه .
دنيا ء په اميد خوړله کيږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوړي سترګی په دستر خوان کی وی .
دیوال نم زړوی خو انسان غم زړوی .
دیوی سپړی لپاره ټول پو ستین مه سوزه .
دراغجن د رواغ وایی او ریښتنی یی قیاس کوی .
دفقیر چی چیرته ښه هلته شپه .
دمچ جنګ به د پک په سر معلوم شی .
دغه ګز دغه میدان .
دمیره یا ترب دی یا خرب .
دریاب به لو ښو نه وچیږی .
دخوارانو دیګ په صبر پخیږی .
دصبر خواږه وی .
دقبر خاوری په قبر تمامیږی .
دمړی څخه شیطان بیزار دی .
درواغ د ایمان زوال دی .
دښار وو ځه له نر خه نه .
دوست ته حال وایه دښمن ته لاپی کوه .
دوست به دي وژړوی دښمن به دی وخندوی .
د بره دخوارو په سر ولویږی .
دمی نڅا نه شوه کولای ویل ځمکه کږه ده .
دم چی دول وهی زور به یی لری .
ربښتیا ویل تر خه دی .
رحم په لیوو ظلم په پسو .
ژرنده که د پلار ده هم په وار ده .
روغ صورت نیمه پاچاهی ده .
مګر زه وایم چی روغ صورت جوړه پاچاهی ده .
څوک چی روغ صورت ولری هر ورځ یی اختر دی .
مګرزه وایم څوک چی روغ صورت ولروړځ یی اخترشپه یی برات دی .
زه ګورم وتاته ته ګوری وماته کار شو ترمیخ پاته .
زهر به زهرو وزی .
ړانده یو ځل امسا ورکوی .
سر که لا اړ شی عادت نه ځی .
سرکه غټ هم وی پټکی غواړی .
سترګی له ستر ګو شر میږی .
سل دی ومره یو دی مه مره .
سپین والی د زړه ښه دی نه دویښتو .
مګر زه وایم سپین والی دویښتو ښه دی نه دسترګو .
سپی دیر دځان لپاره غاپی لږ دکور دپاره .
سر خریلی ښه ده نه میره شړلی .
ښه کوه له پاچا مه ویر یږه .
شرم لکی نه لری .
مګر زه وایم که چیری شرم لکی ولری نو اندازه به یی ګرانه وی .
عقل له کم عقلو زده کیږی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

عقل لعل گوهر دی نه په زور دی نه په زر دی .
غم له غمه نه شر میږی .
غلبیل کوزی ته ویل چی سوری یی .
غر که لوړ دی به سر یی لار ده .
غله ته هر کانی سری ښکاری .
غل په غره کی نه ځایږی .
غله ته وایی غلا ه کوه دکور څیښتن ته وایی کور سا ته .
غل غل پیژنی او مل مل .
غوښی خانانو وخوړی پر هډوکیی سپی جنگ کوی .
غوښی د هر چا خوښی دی خو پشو ایمان پری راوړی .
غر به غره نه ورځی خو سړی په سړی ورځی .
فیل که هر څو مره تږی شی په نس کی ئی یو زنگون اوبه وی .
که ښه یم له یارانو سره یم .
کیله ،کیله دخدای په هیله .
کم عقل اول ننک کوی بیا جنگ کوی .
کار چی بی استاده وی؛ خود به بی بنیاد وی .
که او به زور لری ځمکه سور لر ی .
که مشر مشر توب غواړی کشر هم ددنیا دود غواړی .
کوڼ دوه واره خاندی .
کار اسان دی خو پیل یی گران دی .
کوټ کوټ دلته کوی خو هگی هلته اچوی .
کور کی دی جواری نشته له دماغه دی دپلو بوی راځی .
کار گر کور مروی لټ مور ژروی .
کبر جن دخدای دښمن دی .
که هر څوک هو ښیار یی نادان یو ښته .
که نری ودانه ده په مری قیامت دی .
که ډوډی دبل ده نس خو دی خپل دی .
که سړی غرونه دی ښځی یی اړمونه دی .
کارغه د زرکی رفتار کاوه خپل یی هیر شو .
کوږ بار تر مزله نه رسی .
کونډه د زوی په طعمه له میره ووته .
کلال یی په کودی کی خوری .
که شپه تیاره ده منی په شمار دی .
گوره ، گوره یادوه خوله به دی خوږه شی .
کید ړی ته خپل پوست بلا دی .
گاومیښه دگل په بوی څه پو هیږی .
گټی تر گټو لاندی دی .
گنجی که داکتر وای نو لومړی به ئی دخپل سر علاج کړی وای .
له شنه آسمانه وریدل نه کیږی .
له پور وړی بل خوار نشته .
له خوشی غړیدو پته خوله ښه ده .
له پښی تبنته نشته .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لو ځ له ابو نه ډارېږی .
لیوه هغه میږه وړی چی له رمی جلا وی .
لو یه مړی ستونی شکوی .
لړ وخوره تل وخوره .
له یوه لاسه ټک نه خیږی .
له ښاره وو ځه خو له نر خه مه وځه .
لنډ ه ژبه هر ی خواته ګرځی .
مه ځه په هغه لار چی نه دی مور ځی او نه پلار .
مرګ حق دی ګور او کفن شک دی .
مرګ نه په واړه دی نه په زاړه .
مرګ د ډیرو پرده ده .
مساپری بده بلا ده .
او زه وایم بی وطنی ستره بلا ده .
ملا ځان هیر کا او بل ته مسلی کا .
ماما چی جیب ته لاس کوی د خوری طعمه ورته وی .
مرغه دانه وینی لومه نه وینی .
موړ د وږی له حاله څه خبر دی .
مه کوه په چا چی وبه شی په تا .
مار د ځان له ډاره خولی اچوی .
مړی نه خاندی که وخاندی کفن څیر وی .
مور که لیو ګی هم شی خپل ځوی نه خوری .
مه داسی خوږ شه چی څوک دی وخوری .
مه داسی تریخ شه چی ودی غورځوی .
ماهی چی نیسی تر لکی یی نیسه .
مار چیچلی له پړی ډاریږی .
میږ ته چی خدای په قهر شی نو وزرونه ورکوی .
میا که ربښتیا میا وی خپلی وزی به میږی کړی وای .
مخ یی پټ کړه رنګ ئی ورک کړه .
میلمه وی دڅو شپو نه چی پایی تر کلو .
نرمه غاړه توره هم نه غو څوی .
نوم دلنګر دی کور دی ډګر .
ورک شه هغه ورور چی له دمانو اخلی پور .
وړکی خوله لویی خبری .
وزه له لیوه نه تښتیده د قصاب کره ننوته .
وروری به کوو حساب تر مینځ .
وزه چی څملی خپل ځای پاکوی .
وړی پیشو د زمری سره چنګیږی .
وړی ته چا ویل څلو رځلور څو کیږی ویل ئی اته ډوډی .
واده یم خو خبره نه یم چی په چا .
وزه چی په بام وخیږی نو لیوه ته ښکنځلی کوی .
وچی خاوری په دیوال نه نښلی .
ونی چی میوه نیسی ډبری په خوری .

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر څه چی خام وی پخیږی انسان چی خام شو نه پخیږی .
هیڅوک نه وایی چی زما شړومبی تروی دی .
ښه وکړه په ابو کی یی واچوه .

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library